

MAGYAR GERONTOLÓGIA

14. ÉVFOLYAM KONFERENCIA KÜLÖNSZÁM

2022. 14. évf. Konferencia Különszám

On-line verzió: ISSN 2062-3690

[www.https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia](https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia)

Hogyan csökkentheti a digitalizáció az időskori magányt?

Stumpf-Tamás Ivett^{1,2}, Bene Ágnes¹

¹Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

²Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Kulcsszavak: idősök, digitalizáció, magány, digitális fogyasztás

A digitalizáció terjedésével már évtizedek óta számolhatunk, azonban ilyen fokú térnyerésével a mindennapokban, csak a legutóbbi időkben szembesültünk. A koronavírus okozta pandémia közvetve a digitalizáció területén is végigsöpört, a korábbinál lényegesen jobban érintett olyan életkori csoportokat, például az időseket (60+) amelyek korábban jelentős lemaradásokkal voltak jellemezhetőek a digitalizáció tekintetében (Kristóf és Győri, 2021; Tóth, 2020; Bene et. al. 2020)

A társadalom idős tagjainál a COVID-19 járvány és az ezzel kapcsolatos rendeletek, főleg a karantén szabályok, amelyek őket közvetlenül érintették, alkalmasak voltak arra, hogy még inkább felerősítették az időskori magány érzését. A járványhullámok idején a kényszerű bezártságon túl (vásárlási időszávok, lakhelyelhagyási tilalom) az idősök igyekeztek leszűkíteni a személyes találkozások számát, akinek volt rá lehetősége igyekezett online tartani a kapcsolatot a szeretteivel és ismerőseivel. Sokan éppen családi nyomásra korlátozták a mozgásukat és mondtak le a személyes találkozásokról.

A bemutatott kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a pandémia milyen hatással volt az idősekre, különös tekintettel a digitális eszközök használatának területén, és kifejezetten a digitalizáció kínáta lehetőségek kihasználására a magány csökkentésében.

Módszer

A kutatás alapja a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Karának Gerontológiai Tanszékén zajló longitudinális kutatás, melynek céljai között szerepel az aktív idős korúak (nyugdíjas szervezetek vezetői és tagjai) életkörülményeinek, társas életének, fogyasztási szokásaik és a digitalizációhoz való viszonyulásának feltárása, illetve ezek összefüggései a COVID-19 járvány és az azzal kapcsolatos intézkedések hatásaival.

Kutatásunkban két régió (Tiszántúl és Dunántúl) idős szervezeteinek vezetőivel készült interjúkat (2020-as és 2021-es interjúk) dolgoztuk fel, melynek során vizsgáltuk a kapcsolatukat a digitalizációval és az online fogyasztói szokásaikat, továbbá az ezzel kapcsolatos tapasztalataikat és attitűdjeiket.

Az interjúkat a járványhelyzetre való tekintettel főként telefonon és online készítettük el. A megkérdezett nyugdíjasszervezet vezetők között 13 hölgy és 6 férfi volt.

Az interjúk időpontjának egyeztetése váratlan kihívást jelentett, mert a 2021-es interjúk a nyári időszakra estek, amikor a kormány feloldotta a pandémiával kapcsolatos korlátozásokat, így a nyugdíjasszervezetek igyekeztek bepótolni az elmaradt eseményeket, és kirándulásokat, ezért nagyon elfoglaltak voltak az interjú alanyok.

Eredmények

Az eredmények alapján elmondható, hogy a megkérdezettek több, mint fele élt a digitalizáció lehetőségeivel a pandémia alatt. A vezetők közel fele számolt be arról, hogy igyekezett online tartani a kapcsolatot a tagokkal, illetve a családtagokkal egyaránt. A megkérdezettek szerint az a pandémia ideje alatt a korábbiakhoz képest sokkal inkább elterjedt a számítógép- és internethasználat az idősök körében, leginkább a két megkérdezés közti időszakban, a 2021-es évben. Feltehetőleg ez azért történt, mert az idősök a járvány és a bezártság hatására nyitottabbak lettek az okos eszközök használatának elsajátítása iránt, továbbá érdeklődtek az internethasználat és kis arányban az online vásárlás iránt is. Közelebbről megismerkedtek az okos eszközök és az internet által nyújtott előnyökkel. 2020-ban és 2021-ben egy vezető nyilatkozott úgy, hogy ő teljes mértékben elzárkózik mind az okos eszközök használatától és az internetezéstől egyaránt, ő a telefonos kapcsolattartást részesítette előnyben a pandémia ideje alatt is.

A megkérdezettek elmondták, hogy azok az idősök, akik éltek a digitalizáció előnyeivel, és például video híváson keresztül tartották a kapcsolatot a gyermekeikkel és az unokáikkal sokkal jobban viselték a bezártságot, mint azok a társaik, akik nem tudtak ezzel a lehetőséggel élni. Az internetezés mellett a facebookot említette a legtöbb vezető, csoportokat hoztak létre és azon

keresztül tartották egymással a kapcsolatot, osztottak meg érdekes történeteket, vagy recepteket.

Az okos eszközök és az internet használatát főként tanfolyamon, autodidakta módon, illetve fiatalabb családtagtól (gyermek, unoka) sajátították el, amellyel létrejött a generációk közötti együttműködés, és erősödtek a családi kapcsolatok.

Összességében elmondható, hogy a digitalizációnak előnyei és hátrányai is vannak az idős személyek tekintetében is.

Előnye lehet, hogy erősíti a generációk közötti együttműködést és a családi kapcsolatokat azáltal, hogy az idősek az okos eszközök használatát nagyon sok esetben egy fiatalabb családtagtól sajátítják/sajátították el, akihez a használat során is folyamatosan fordulhatnak az eszközöket vagy a kommunikációt érintő kérdéseikkel. Előnyként tekinthetünk arra is, hogy a közösségtől esetenként vagy tartóan távolmaradók is részesei maradhatnak a csoportjaiknak, információkhoz juthatnak a történésekről és a visszatérést is megkönnyítheti az online kapcsolattartás.

A hátrányok között említhetjük például a költségeket, hiszen nem minden idős személy engedheti meg magának anyagilag, hogy különböző okos eszközöket vásároljon, illetve internet hozzáféréssel rendelkezzen, mert sokan örülnek, ha a mindennapi megélhetésüket ki tudják gazdálkodni a nyugdíjukból. Nehézséget jelenthet maga a hozzáférés, eszközhöz és készségekhez egyaránt. A legnagyobb nehézséget az egyedülállók elérése jelenti a digitalizációval kapcsolatban is. Potenciális veszélyt jelenthet az okos eszköz, vagy az internet függőség. További veszélyt jelenthet, ha az online beszélgetéseket a személyes találkozások „kiváltására” használják, mert a személyes találkozásokat csupán kiegészítheti az online kapcsolattartás, helyettesíteni nem.

A Kutatás az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program” támogatásával valósult meg.

Irodalomjegyzék

Bene, Á., Mór, M., & Zombory, J. (2020). A digitalizáció néhány elemének időseket érintő hatásai – Karantén előtti helyzetkép. *Magyar Gerontológia*, 12(39). pp. 29–51.

Kristóf, Z., & Győri, A. (2021). Az idősek és az infokommunikációs technológiák elsődleges vonatkozásai. *Magyar Gerontológia*, 13(40). pp. 138–160.

Tóth, A. P. (2020). A szociális szakemberek digitális technológia és közösségi média használata. *Párbeszéd szociális munka folyóirat*, 7(2). pp.